

Creació d'un

Reggio Emilia amb cost 0 a l'Escola FEDAC Amílcar

Autora: Paula Garrido Francisco

Tutora: Mireia Civís Zaragoza

Treball de Fi de Grau

Segona Titulació en Educació Infantil

Índex

1. Introducció i objectius	3
2. Anàlisi de necessitats	5
3. Contextualització	6
4. Marc teòric	7
4.1. Les arts plàstiques a l'escola	7
4.2. La creativitat	9
4.3. Història de les escoles reggianes i Loris Malaguzzi	11
4.4. Principals característiques de les escoles de Reggio Emilia	14
4.5. L'Atelier i l'ateliertista	17
4.6. Els 100 llenguatges de l'infant	21
5. Pla d'acció i intervenció	24
5.1. Objectius didàctics	25
5.2. Programació	26
5.3. La creació de l'atelier	32
5.3.1. Quins són els diferents espais dins de l'atelier?	33
5.3.2. Què hi trobem a cada espai?	33
5.3.3. A part dels tres espais, podem trobar alguna cosa més a l'atelier?	42
5.3.4. Com se sap que s'entra a l'atelier?	44
5.3.5. D'on provenen els materials utilitzats per construir l'atelier?	47
5.4. + Art a I5	49
6. Conclusions	51
7. Referències bibliogràfiques	52
8. Annexos	56

1. Introducció i objectius

Treballar les arts plàstiques a l'Educació Infantil contribueix al desenvolupament integral de l'infant (Lowenfeld, 1972) mitjançant el qual es potencia una progressió adequada del desenvolupament de les habilitats perceptives, motrius, cognitives, de llenguatge, socioemocionals i d'autocontrol. De fet, el currículum d'Educació Infantil (2016) de Catalunya (2016) exposa que si l'infant viu les activitats plàstiques amb intensitat i gaudint, li deixaran un pòsit que perdurarà al llarg de la seva vida. A més, diversos estudis científics demostren que aprendre utilitzant "estratègies artístiques" millora el rendiment de la resta d'àrees i d'assignatures no artístiques i que cal utilitzar les habilitats artístiques en altres àmbits i no només durant una estona a la setmana (Bueno, 2014, citat pel Currículum d'Educació Infantil (2016)). Però per tal que aquest desenvolupament succeeixi, els infants necessiten contextos, situacions, i oportunitats que potenciïn la seva expressió. Això comporta tenir a l'abast diferents materials, situats en espais destinats a l'expressió artística, així com un mestre que organitzi el temps i prepari l'espai. Amb aquesta tasca tan simple però tan important, en moltes ocasions serà suficient perquè els mateixos infants puguin crear i interaccionar, d'una manera lliure i curiosa, amb els materials. El mestre passa a tenir un paper secundari, observant, documentant i intervenint quan calgui, promovent la qualitat de les relacions dels infants amb els materials (Vea Vecchi, 2013). De fet, Loris Malaguzzi va crear l'atelier per deixar de banda les produccions centrades en les programacions d'aula, i obrir l'art cap a un sentit estètic de la vida.

La pedagogia de Reggio Emilia és referència quan a l'àmbit artístic a moltes escoles d'Educació Infantil, ja que incorpora la creativitat a les aules. A més, com va citar Hoyuelos (2009) Reggio no és una metodologia, ni un programa ni un model, sinó que és una proposta, marcada pels alumnes, en la qual l'educació artística és un tret d'identitat, amb dos elements clau; l'atelier i l'atelierista. Aquest treball de fi de grau té l'objectiu final de crear un atelier, duent a la pràctica la teoria de Loris Malaguzzi, a l'Escola concertada on estic fent les pràctiques. És per això, que s'indagarà en la seva metodologia i en els seus fonaments i eficàcia.

L'interès així com la motivació per aquest pedagog i per les seves metodologies i l'atelier, sorgeix de la suma de la meua passió per l'art, i de la necessitat de l'escola de tenir un espai adequat per fer art.

Així doncs, aquest treball serà una investigació teòrico-pràctica. El projecte partirà d'un marc teòric, el qual inclourà les definicions d'arts plàstiques, la importància de l'art en els infants, els orígens de les escoles reggianes, les seves característiques més importants i la teoria

de Loris Malaguzzi i finalment, l'atelier. Aquesta recerca i fonamentació, es farà a través de lectures i de trobades amb experts i expertes; "Seminaris de treball amb professionals i experts vinculats a cadascuna de les temàtiques tractades." (Martínez-Celorrio, 2019, p.566)

La segona part, la part pràctica del projecte serà de gran importància, ja que es posarà en pràctica l'aplicació del disseny de l'atelier, a partir del marc teòric estudiat. En aquest punt, recalquem doncs un dels principis de Martínez-Celorrio (2019, p.545): "La recerca tant teòrica com empírica desenvolupen les ciències de l'educació." Quant a la intervenció, es duran a terme algunes sessions en aquest atelier; segurament, els ambients.

Finalment, dir que la línia d'aquest treball serà, principalment la de revisió, indagació i investigació bibliogràfica així com la vivència de diferents experiències en escoles de l'etapa d'educació infantil. "Les revisions sistemàtiques són considerades com la regla d'or de la recollida i sistematització d'evidències empíriques." (Martínez-Celorrio, 2019, p.566). Crec que per dur a terme un bon TFG, cal fer revisions sistemàtiques i per tant, ser constant basant-se en l'observació.

Com a objectius del treball de fi de grau per tant, em plantejo:

1. Analitzar la necessitat de l'Escola FEDAC Amílcar, de tenir un atelier per l'Etapa d'Educació Infantil.
2. Analitzar la importància de treballar les arts plàstiques a l'Educació Infantil, així com l'aportació pedagògica que promou la presència d'un taller.
3. Indagar en la metodologia de Reggio Emilia, així com en els principals components i característiques que la defineixen, coneixent la teoria de Loris Malaguzzi, centrant la mirada en el treball de les activitats plàstiques a l'Educació Infantil.
4. Conèixer l'espai de l'atelier com a espai per treballar l'art, l'experimentació i la creativitat, i conèixer les seves característiques.
5. Dissenyar i desenvolupar un atelier pràctic per l'etapa d'Educació Infantil 5 anys, basant-nos en la figura de Loris Malaguzzi i seguint els principis de la pedagogia reggiana.

Així doncs, i amb la finalitat que us endinseu en aquest projecte, us deixo una cita de Francesc d'Assís, citada a Koala Art for Kids (2022):

"Aquell qui treballa amb les seves mans és un obrer, aquell qui treballa amb les seves mans i el seu cap, és un artesà, i aquell qui treballa amb les seves mans, el seu cap i el seu cor, és un artista."

2. Anàlisi de necessitats

El disseny i posterior creació d'aquest atelier, va sorgir quan l'equip docent es va adonar de la necessitat que l'escola tenia d'un espai dedicat a l'art pels infants d'Educació Infantil.

A l'etapa d'Infantil de l'escola, hi ha diversos moments en els quals es treballa l'àmbit artístic, però tots aquests són a l'aula o al vestíbul inter-classes.

Més concretament a I-5, els moments artístics són els microespais d'art, les tardes de creativitat, i els ambients, dels quals podem considerar que els tres -natura, "atelier" i construecra- poden tenir un vessant creatiu. Aquesta situació provoca que en més d'una ocasió, les activitats o bé no es puguin dur a terme, o es gastin temps, ja que com el material no es té a l'aula, és la mestra qui l'ha d'anar a buscar al soterrani.

Tot i que l'equip docent de Primària ja es va trobar amb aquest conflicte i van acordar crear un atelier, -que Infantil podria utilitzar per a les activitats més engrescadores- la manca de temps així com d'organització, no ha permès que aquest ni tan sols es dissenyi, i per tant encara menys, es creï.

Per tant, ens trobem amb infants tant d'Infantil com de Primària que no tenen una estança dedicada a l'art, i això influeix moltes vegades en la retallada de temps i per tant, en la seva expressió artística.

Així doncs, una vegada sabuda la necessitat de l'escola, ens vam posar en contacte amb diferents persones de la comunitat educativa, per concretar com seria aquest espai i en quina aula es podria dur terme.

En primer lloc, es van tenir diferents espais de conversa amb la tutora de l'aula on faig les pràctiques, així com amb les membres del projecte d'art de l'escola, les quals estaven d'acord amb el projecte de l'atelier.

Totes les mestres coincidien que es necessitava un espai ampli i amb poques taules, però que tingués un armari almenys, on poder guardar un mínim de material. El dubte més repetit va ser la neteja dels infants si no hi havia un lavabo proper.

En segon lloc, vam tenir una reunió amb l'equip directiu. Aquests, en un primer moment, no van veure clar el fet d'utilitzar una aula per a un atelier. La seva proposta va ser muntar l'atelier a l'aula dels infants per a quan el necessitessin, i desmuntar-lo quan acabés l'activitat d'art. Quan van finalitzar d'explicar els seus dubtes i neguits, vaig mostrar-los una infografia (annex 1), amb fonamentació teòrica, així com un petit esborrany del disseny de l'atelier. Va ser doncs, quan em van dir que en un principi acceptaven la proposta, que aquesta s'acabaria de valorar en la pròxima reunió d'equip directiu.

Una vegada feta aquesta, em van comunicar que volien un atelier a l'Escola FEDAC Amílcar, però que no tenien res de pressupost, i que per tant, entenien que decidís no crear-lo, només fer un disseny i quan l'escola s'ho pogués permetre, el fes realitat.

Així i tot, vaig demanar a l'escola l'oportunitat de crear l'espai sense cap pressupost, i ens vam posar en marxa.

3. Contextualització

El centre on estic fent les pràctiques del grau d'Educació Infantil i per tant del qual s'ha fet l'anàlisi de necessitats i on es durà a terme la part pràctica, és l'Escola FEDAC Amílcar.

El centre, concertat, ofereix les etapes d'Educació Infantil, Educació Primària, ESO i Batxillerat.

Està situat al barri de Fabra i Puig. Així doncs, el nivell socioeconòmic de les famílies és mitjà. Trobem infants i famílies molt diverses, i de fet, és un dels trets que caracteritza l'escola. Es vetlla pel benestar de tothom, i es fan actes per fer pinya familiar.

Aquesta escola va ser fundada per les germanes Dominiques de l'Anunciata fa més de 140 anys. L'any 2010 la fundació educativa FEDAC, que engloba les 24 escoles de les Dominiques de l'Anunciata a Catalunya, va assumir la titularitat de l'antiga escola. Així doncs, des d'aquell moment, es converteix en FEDAC Amílcar i entren en un procés de transformació i innovació pedagògica sense oblidar les arrels.

Per tant, el seu projecte educatiu es basa en un model innovador propi amb la voluntat de donar resposta als reptes de la societat del segle XXI a partir de la transformació dels paradigmes que han dominat l'educació fins ara. Potencien les capacitats dels infants, guiant la seva educació en valors com la recerca de la veritat, la interioritat, la humilitat, la solidaritat, la creativitat...

Des de l'Escola es té en compte que durant els primers anys d'escolarització tenen lloc grans descobriments en la vida de l'infant. Per tant, concretament en l'etapa d'Infantil, s'ofereix als nens i nenes una educació propera i familiar, rica en recursos vivencials, pràctics i multilingües. S'utilitzen metodologies d'enfocament globalitzat que afavoreixen un aprenentatge cooperatiu, lúdic i significatiu. L'objectiu és respondre a les necessitats i inquietuds dels infants perquè siguin curiosos, lliures i crítics, tot mantenint una mirada de respecte i empatia.

Concretament, l'aula on estic realitzant les pràctiques és I-5 A. En aquesta hi trobem 23 alumnes, nou nens i catorze nenes. Es tracta d'un grup bastant heterogeni. A més, a través

de la metodologia que utilitzen per treballar, els microespais, es pot observar clarament. Ens trobem amb alumnes molt enèrgics, motivats, curiosos i als quals els encanta preguntar, i amb altres molt tímids. D'altra banda, pel que fa al nivell acadèmic dels infants, també hi podem trobar molts nivells en tots els àmbits. Tot i això, són una classe amb molt potencial d'aprenentatge i amb una capacitat d'atenció i concentració molt alta.

Cal dir, que és un grup molt unit i on es mostra contínuament l'estima pels companys, així com la cooperació i l'ajuda entre uns i altres.

En aquesta classe, no trobem cap infant amb PI ni amb un diagnòstic ni dictamen. Tampoc hi ha cap nen ni nena amb signes d'alerta de desenvolupament propis d'aquesta edat.

La tutora és la que realitza les propostes dels microespais, basant-se en les curiositats i els interessos dels infants. Així doncs, i gràcies també a la metodologia utilitzada, es respecten molt els diferents ritmes d'aprenentatge de l'aula, així com les diferents inquietuds. Cada nen o nena decideix a quin espai vol anar i quant temps vol dedicar a cada tasca. Per tant, cada infant desenvolupa les seves capacitats de la manera en què se sent més còmode.

Més concretament, quan a les estones en les quals l'art és present, podem dir que serien tres; els ambients de natura i d'atelier, les tardes de creativitat i els microespais d'art. Tot i això, en les tres activitats es tracta d'art guiat i proposat per la mestra. A més, com s'ha explicat anteriorment a l'apartat de l'anàlisi de necessitats, no es té un espai adequat.

4. Marc teòric

4.1. Les arts plàstiques a l'escola

Com que d'ara endavant es parlarà sovint del concepte "art", hauríem de conèixer la seva definició, tot i que Wenham (2011) ens diu que no existeix cap definició exacta per aquesta paraula. "Todo intento de comprender el arte y de ayudar a que los niños y las niñas aprendan realizando obras de arte por sí mismos se ve sensiblemente facilitado cuando nos damos cuenta desde el principio de que no existe definiciones elegantes ni bonitas que nos indiquen con exactitud qué es el arte" (Wenham, 2011.p.19)

A més, hem de diferenciar que hi ha dues vessants de l'art; l'art com a disciplina -aprendre competències bàsiques, ja siguin de tècniques o de teoria- i l'art com a llenguatge per expressar les emocions.

Són diferents autors, que defineixen l'art. John Dewey (2008) diu que tot allò que nosaltres vulguem que sigui art, ho serà. Carmen Alcaide (2003) ens parla de l'art com una eina

perquè el nen o nena experimenti tant verbalment, com plàsticament, musicalment, corporalment... Diu doncs, que és una forma natural d'expressió, en la qual el resultat final gràfic, es considera el pensament de l'infant. A més, diu que gràcies a l'art, una persona es pot identificar i diferenciar-se dels altres. "Les persones són éssers individuals i socials al mateix temps i l'art les representa en tots els seus aspectes." (Alcaide, C. 2003. p.21)

Lowenfeld (1972) afirma que:

El arte es una actividad dinámica y unificadora, con un rol potencialmente vital en la educación de los niños. El dibujo, la pintura o la construcción constituyen un proceso complejo en el que el niño reúne diversos elementos de su experiencia para formar un todo con nuevo significado. En el proceso de seleccionar, interpretar y reformar esos elementos, el niño nos da algo más que un dibujo o una escultura; nos proporciona una parte de sí mismo: cómo piensa, cómo siente y cómo ve (p. 15).

Per tant, per l'infant, "l'art és primordialment una forma d'expressió" (Lowenfeld i Brittain, 1972, p.7). És per això, que com s'ha dit anteriorment, no només hem de tenir en compte el resultat, sinó tot el procés de creació de l'infant, ja que com explica Aureliano Sainz (2001), els infants tenen la necessitat d'ensenyar el que fan i com ho fan, per rebre una aprovació i potenciar-los la imaginació i creativitat.

Plasmar emocions en qualsevol format artístic, és una bona vàlvula d'escapament per localitzar i entendre les nostres angoixes. Si dotem de contingut la proposta artística que plantejem a l'aula, podem donar sortida a les nostres emocions. (Koala Art for Kids, 2022). Yayoi Kusama, per exemple, plasmava les seves pors produïdes per l'esquizofrènia a les seves obres, i Frida Kahlo, superava els dolors físics pintant. Per tant, exterioritzant els sentiments en podem gaudir i fer que els altres també en gaudeixin, amb coses tan simples com els colors que ens agraden més, quins gargots fem, quins materials utilitzem...

De la mateixa manera, l'art ajudarà a l'infant a afavorir la resiliència i afrontar les incerteses amb confiança, ja que quan es planteja un projecte creatiu, l'alumnat pot tenir una idea clara al cap, i a l'hora de posar-se a crear, no li surti com pensava, reculli l'error, i transformi la idea. (Koala art for Kids, 2022)

Així doncs, com ja s'ha mencionat, les arts plàstiques a l'escola han de ser tractades amb importància, innovació i des d'un punt que fomenti i potenciï la motivació i interès dels infants. Els alumnes no han de fer per fer, ni els mestres han de limitar l'art a una manualitat.

Tot i això, i encara que el currículum d'Educació Infantil inclou els diferents llenguatges artístics i expressius, en molts casos les arts plàstiques no tenen la importància que haurien de tenir a les escoles.

A continuació, s'exposa el decàleg de l'artista, citat per Koala Art for Kids (2022) al seu llibre *"Recursos per apropar l'art a l'aula"*, ja que pot ser molt útil per a les estones de l'àmbit artístic a l'escola.

1. Surt de la ratlla!
2. Els colors no tenen gènere
3. Fora les pors
4. Deixa't portar i crea amb el cor
5. Si no te'n surts, cap problema. Ja et vindrà la inspiració
6. Mai abandonis el teu pinzell; ell no ho faria.
7. Taca, i taca't molt
8. No t'ho pensis gaire, llença't
9. L'art és un llenguatge, expressa't
10. Res està mal fet

4.2. La creativitat

Com hem vist anteriorment, l'art té una importància molt gran en l'infant, i la creativitat és imprescindible perquè hi hagi art.

"La creativitat és un dels conceptes més ambigus i confusos de la psicologia i l'educació" (De la Torre, 2003, p.36) i hi ha moltes teories sobre la creativitat, i és per això que per a poder definir-la amb precisió és necessari considerar: la persona creativa, el producte creatiu, el procés creatiu, l'espai per a crear i les idees mentals. A més, podem relacionar la creativitat amb l'originalitat o amb la innovació així com amb la flexibilitat i la fluïdesa.

Steiner (1972, p.45) defineix la creativitat com el "procés del qual el resultat és una obra personal que s'accepta com satisfactòria o adequada per un grup social i en un moment determinat".

Guilford (1959), citat per Manuela Romo (1987), va definir la creativitat com el pensament divergent, que possibilita i planteja solucions diferents davant d'un repte, situació o problema. És un pensament obert que no censura les idees o propostes i que accepta l'error. Un error entès en positiu, com una oportunitat per aprendre i com un factor més del procés creatiu.

John Dewey (2008) diu que és necessari un pensament artístic i que la intel·ligència desenvolupa un paper necessari per produir una obra d'art.

Així doncs, tenint en compte diversos autors, podem definir la creativitat com l'actitud d'inventar i desenvolupar idees noves i originals, involucrant totes les funcions de la ment. Significa posseir la capacitat de trobar solucions de forma innovadora, original, flexible i fluida.

De fet, la creativitat no és res més que fer noves connexions entre elements aparentment dispars. Per a la major part d'adults, una ampolla d'aigua és només això, una ampolla d'aigua. No som capaços de veure-hi res més. Els infants, en canvi són molt més creatius que nosaltres, i ells hi poden veure qualsevol cosa; poden establir qualsevol connexió que en aquell moment els passi pel cap, i viure-la com a tal. Què vull dir amb tot això? Que la creativitat no és res estrany que ens resulti aliè, que l'haguem d'aprendre com hem de fer, per exemple, amb les taules de multiplicar. La creativitat és consubstancial a la nostra espècie. Naixem amb ella, i quan som petits és quan més creatius som (la qual cosa no vol dir que la creativitat pràctica, que és la que ens permet fer avenços útils, no necessiti altres ingredients que sí que anem aprenent amb l'edat). David Bueno (2015) citat al Currículum d'Educació Infantil. (2016)

Tot i que veiem la gran importància que té la creativitat en els infants, són moltes les escoles en les quals a vegades, sigui per la metodologia, pels espais o pels docents, aquesta no s'impulsa, sinó que es frena. Ken Robinson (2006) va donar les següents dades: als cinc anys el 90% dels nens i nenes són creatius, i als set anys només ho són un 10%.

El Diari de l'educació (2016) cita que els nens i nenes tenen un gran potencial creatiu però generalment, les escoles, segons López i Navarro (2010) no generen un ambient ni proposen activitats que posin en marxa l'ús de la creativitat.

Així doncs, tenint en compte aquestes dades, i també amb l'objectiu d'oferir una guia, s'exposen els cinc suggeriments de Torrance (1977) per dur a terme una educació creativa:

1. Escoltar els alumnes, ser respectuosos amb les seves preguntes i inquietuds.
2. Fomentar la conversa entre iguals, respectant totes les idees.
3. Oferir diverses propostes a l'aula, per tal que cada infant s'expressi com millor li funcioni. Que no hi hagi una sola opció correcta.
4. Donar més importància al procés, no només tenir en compte el resultat.

5. Dur a terme autoavaluacions entre infants, guiades pel mestre.

Podem dir, per tant, que és ben important que es tinguin presents tres factors perquè hi hagi creativitat: proporcionar un entorn que la fomenti, temps per pensar i crear i respecte.

Per concloure l'apartat, afirmar que és de gran importància fomentar la creativitat a les aules, ja que els infants no són artistes, però són creatius (Bosch, 2009) i trobar el seu lloc és el que fa que se sentin a gust i per tant es desenvolupin en llibertat. Per potenciar l'expressió artística dels nens i nenes hem de deixar que sigui l'infant qui es plantegi les possibles solucions.

Les escoles Reggio Emilia han estat inspiració per molts centres educatius infantils d'arreu del món. Treballar en la pedagogia Reggiana comporta la incorporació de la creativitat a les aules.

4.3. Història de les escoles reggianes i Loris Malaguzzi

La pedagogia reggiana és coneguda a tot el món; les seves escoles són conegudes mundialment pel nom de la ciutat. De fet, Manfredi (2022), cita a Graziano Delrio, alcalde de la ciutat de Reggio, que escriu les paraules de Jerome Bruner "per capire i servizi per l'infanzia di Reggio Emilia occorre conoscere la comunità di Reggio" (Delrio, 2010).

Són escoles que aposten per una educació de qualitat on els llenguatges de l'infant, explicats anteriorment, tenen cabuda sense prioritzar cap per sobre d'altres. La imatge d'infant de Reggio Emilia és la d'infant valuós, curiós, actiu... És un infant ple de drets i per tant, que s'oposa a la pedagogia tradicional en el qual l'infant és un receptor passiu. La pedagogia reggiana estimula, ja sigui amb l'espai, els mestres, la metodologia... l'infant a ser el protagonista del seu propi aprenentatge.

És per això, que a continuació es farà una petita referència als orígens de les escoles Reggio així com al seu gran impulsor, Loris Malaguzzi, ja que per entendre el context, cal saber els fonaments de la seva pedagogia.

El primer centre escolar infantil de Reggio Emilia, el segle XII, va ser de caràcter religiós; el seu objectiu principal era l'assistència. Però al llarg del temps, es va anar abandonant aquest únic i principal objectiu, per introduir l'educació a les escoles infantils. És en aquest punt en el qual van néixer les escoles tal com les coneixem avui dia.

El 1860, es va obrir l'escola infantil Manodori, amb la línia pedagògica de l'Abad Ferrante Aporti; es tractava d'una escola destinada al poble, i més concretament, a aquells que es

troben en situacions precàries. Podem dir, que va ser l'inici de l'escola pública. (Baldini, 2010)

A inicis del segle XX, amb la psicologia i la psicoanàlisi, es va començar a construir una nova imatge d'infància; s'atorga valor al pensament del nen o nena. A més, s'introdueixen molts corrents pedagògics a escala nacional i internacional, i aquests tenen l'infant com a protagonista del seu aprenentatge. En el cas concret d'Itàlia, van ser Maria Montessori i les Agazzi, les que van introduir aquestes noves metodologies i concepcions de l'infant.

Borghi (2008) ens explica que el 1913, a Reggio Emilia es va obrir la primera escola infantil municipal, anomenada Villa Gaida, que es va introduir en un projecte de reformes escolars i socials realitzades per l'Ajuntament i promogudes pel director de l'escola elemental, Giuseppe Soglia.

Totes aquestes noves visions, innovacions i pedagogies, es van haver de frenar amb la Primera Guerra Mundial. Amb el feixisme, l'educació es va convertir en un instrument de control i d'adoctrinament de la població a partir dels infants. Es tractava d'un sistema educatiu que empobria la imatge de l'infant i no el deixava experimentar ni aprendre per sí mateix. En aquest moment va aparèixer OMNI (Opera Nazionale Maternità Infanzia), una organització que s'ocupava de les dones i els infants amb situacions desfavorides. Va ser l'organització encarregada de la gestió i obertura de les escoles un cop finalitzada la guerra i la postguerra. Es van obrir dues escoles gràcies a aquesta.

L'any 1945, Loris Malaguzzi es va introduir en les escoles Reggio Emilia.

El destino quiso que yo me implicara en un acontecimiento extraordinario. Se escuchaban rumores de que en un pueblo, a pocos kilómetros de Reggio Emilia, la gente había decidido construir y llevar a cabo una escuela para los niños. La idea parecía poco creíble. (...) Villa Cella fue la primera. Nacieron otras escuelas en la periferia y en los barrios más pobres de la ciudad, todas inventadas y autogestionadas. (Loris Malaguzzi, 1996. Citat per Hoyuelos, 2009)

Loris Malaguzzi va ser un mestre, pedagog, periodista i psicòleg referent italià. Va néixer el 1920 a un poble de la província de Reggio Emilia, Correggio. Va dedicar gran part de la seva vida a la construcció d'una educació de qualitat, en la qual els infants fossin els protagonistes i se'ls respectés. Durant la guerra va estar a una escola de Primària de Sologno. (Hoyuelos, 2011)

La seva experiència va començar sis dies després que la guerra finalitzés. Ho explica ell mateix en el llibre "L'educació Infantil a Reggio Emilia". Quan va acabar la guerra, els habitants de la ciutat van sentir la necessitat de canvi, i van començar-lo per l'educació. La

població, d'origen camperol, va construir i gestionar una escola de 0 a 6 anys, a Reggio Emilia, Villa Cella. Aquesta funcionava amb materials que ja no s'utilitzaven i es reciclaven i reutilitzaven. Només van trigar vuit mesos a construir-la, i va ser el punt de partida perquè se'n fessin més, tot i que algunes van durar poc temps; totes eren dissenyades, produïdes i gestionades pel poble. La gran majoria van funcionar, i van acabar aconseguint la gestió municipal.

Va ser en aquest moment que Loris Malaguzzi va decidir deixar l'escola estatal i va fundar, conjuntament amb l'Ajuntament, un centre de psicopedagogia per nens amb dificultats. Així doncs, els matins els dedicava al centre, i les tardes i nits a les escoles autogestionades.

El 1963 va néixer la primera escola municipal, l'Escola Infantil Robinson amb dues aules per seixanta infants (Malaguzzi, 2011), i és a partir d'aquí, quan Reggio Emilia va desenvolupar les escoles infantils. El següent any, va néixer l'escola Anna Frank. Només es va trigar un any, perquè les dues escoles col·laboressin amb la coordinació de Loris Malaguzzi. L'Ajuntament a més, va realitzar una exposició dels dibuixos dels infants de les escoles per donar visibilitat i reconeixement social i polític.

El maig del 1996, l'ajuntament de Reggio Emilia va fer conèixer a tota la província, a través d'una exposició de dibuixos, el funcionament de les escoles; les diferents obres d'art, els diferents llenguatges artístics...

Posteriorment, Loris Malaguzzi va organitzar un seminari sobre el dibuix infantil: "Gli aspetti psicologici del disegno infantile". A partir d'aquesta va aparèixer l'atelierista, una figura totalment nova i desconeguda inclús a les escoles italianes. Seria una professional més a les aules. Aleshores però, per la legislació era una persona catalogada com a ajudant a l'aula.

Malaguzzi va voler que les mestres tinguessin una millor formació. És per això que va organitzar debats nacionals i regionals d'educació infantil. Tenia com a referents a Rousseau, Pestalozzi, Freinet, Piaget, Vigotsky, Bruner, Gardner...

El 1972, es va aprovar per unanimitat el primer reglament de les escoles de la infància (Malaguzzi, 2011). Loris era oficialment el coordinador de les escoles municipals, i l'atelier, i per tant l'atelierista, ja eren també un espai i una figura oficials. Es van adaptar als nous contextos.

Així doncs, a finals dels anys 70, l'atelier es va diversificar i es van dur a terme mini-ateliers, espais dins les aules tradicionals.

4.4. Principals característiques de les escoles de Reggio Emilia

Tot i la mort de Loris Malaguzzi, les característiques de l'escola reggiana s'han mantingut, gràcies en gran part a Carla Rinaldi, col·laboradora del pedagog, primera pedagoga de les escoles de la infància i coordinadora de les escoles reggianes.

Per divulgar la pedagogia de Reggio Emilia, es va crear Reggio Children, un centre internacional fundat després que Malaguzzi morís, destinat a l'explicació dels drets dels infants i de les seves possibilitats, capacitats i potencialitats.

En primer lloc però, cal dir que la projecció d'una escola hauria de girar al voltant del creixement dels infants i les persones d'aquesta, i que per tant, no totes les escoles són iguals. A Reggio, s'ha donat forma a valors compartits que defineixen una línia de treball, però no hi ha una sola escola, un sol model o un sol format. Cada escola té la seva identitat, i això és el que les fa úniques. De fet, com a exemple, hi ha escoles que van ser creades des de zero, altres que van ser reestructurades, i altres que partien d'estructures molt diferents. (Manfredi, 2022)

Les escoles de Reggio Emilia són un regal que ens va deixar Loris Malaguzzi; escoles que estimen l'infant i que busquen potenciar les seves capacitats i possibilitats, respectant-lo per sobre de tot, i tenint presents els seus drets. En un fragment d'una entrevista a Hoyuelos (Hoyuelos, Reggio Emilia i la pedagogia de Loris Malaguzzi, 2009) defineix les escoles Reggianes com:

(...) se caracterizaron desde siempre por la modernidad de las reflexiones teóricas y por el radical empeño en la búsqueda y en la experimentación, sostenidas por procesos de formación permanente de sus operadores. Otras características distintivas son: una organización del trabajo profundamente colegiada y relacionada; la importancia otorgada al ambiente como interlocutor educativo; la presencia del "atelier" (un espacio en el cual los niños pueden expresarse a través de la música, la pintura y sus múltiples lenguajes); y la intensa y vital co-participación en la gestión de parte de las familias y de los ciudadanos.

Són escoles que es van crear fa molts anys, a la postguerra, però que són molt vives i innoven contínuament. Com va dir Malaguzzi (2011), es va trencar el model de les escoles tradicionals, en les quals els nens necessiten moure's i no els deixen, els agrada parlar i els fan estar en silenci, volen pensar i els adults només tenen en compte la memòria, gaudeixen i aprenen rodejats de natura i els fan estar a classes tancades...

Las escuelas de Reggio son consideradas como un lugar de convivencias y de intercambio relacional entre adultos y niños. Un lugar en el que se piensa, discute y se trabaja tratando de reconciliar lo que

se sabe con lo que no se sabe, las dificultades, los errores, las expectativas, los éxitos, las dudas y los problemas de elección. Una manera diferente de trabajar que no se había visto hasta el momento y que al día de hoy aún siguen muchas escuelas (Edwards, Gandini i Forman, 1998 (Citats per Vecchi, 2013)).

Algunes de les característiques de les escoles de Reggio Emilia, citades en El Reglament de nius i escoles de la infància de l'Ajuntament de Reggio Emilia (2009) són les següents:

- **La imatge d'infant:** "Els infants sota la filosofia reggiana són compresos com éssers capaços d'inventar, imaginar i crear" (Rubio, 2014, p.28) Es té la concepció d'infant com a ésser capaç que construeix el seu propi aprenentatge. A més, l'infant no es pot entendre si no és en relació amb el grup.
- **Ambients i espais:** "Que les aules passin de no ser espais a ser espais, que les aules passin de ser espais anònims a ser espais amb els quals identificar-nos que les amb els quals establim relacions, emocions, un sentiment de pertinença..." (Acaso, 2009) El disseny dels espais de l'escola afavoreix la interacció, la comunicació i les relacions en els infants; per tant, la disposició dels materials així com l'estètica d'aquests, és ben important, ja que influeix en l'aprenentatge del nen o nena. "Els espais defineixen el nostre context de vida, ens vinculen a la realitat de l'aquí i l'ara, ens permeten ser més autònoms o ens neguen aquesta possibilitat, ens apropen o allunyen dels altres, ens exciten o ens tranquil·litzen. Oferir un espai d'una forma concreta, significa oferir un aprenentatge concret. Quan Malaguzzi va introduir-se a les escoles, es va trobar amb espais que reflectien la idea política del feixisme i que deixaven poca llibertat a l'infant. "Les escoles infantils han de ser espais de vida i bellesa, lluny de ser espais funcionals. És funció educativa ambientar els espais i cuidar estèticament aquest entorn per crear una cultura del que és estètic que promogui canvis en els espais escolars" (Abad, 2006, p.3) És per això, que Malaguzzi va decidir que fossin els propis infants, aconsellats per arquitectes, els que decidissin com volien la seva escola. A partir de la proposta que van fer els arquitectes Ceppi i Zini (1998) van sortir algunes de les característiques que les escoles reggianes tenen en compte; osmosis (relacionar l'escola amb el món), l'habitabilitat, la identitat, la interacció, la constructivitat, la multisensorialitat, l'epigènesi i la narració. Loris Malaguzzi utilitza el terme "escola amable" per fer referència a un lloc pensat i dissenyat pels nens. Abad ens explica la concepció estètica que es promou des de les escoles municipals de Reggio Emilia:

no sólo como manifestación de una escuela bella y amable, sino como creación de un espacio educativo que exprese y comunique el proyecto pedagógico, como un compromiso de

participación del entorno sociocultural al que pertenece. Se convierte así en una seña de identidad de la comunidad (Abad, 2006, p.1).

En aquest punt, cal recalcar, que en el reglament de 0-3 i 3-6 de les escoles de Reggio Emilia, hi ha un apartat dedicat a l'espai i l'ambient, en el que dóna molta importància a la curiositat, la comunicació i la investigació. (Manfredi, 2022)

- **Respecte i companyonia entre els companys de les escoles infantils:** El mestre fa de guia i d'acompanyament a l'infant. Malaguzzi entenia l'educació com una activitat cooperativa, tant entre infant-mestre com entre mestres. Són les educadores les que van generant connexions i relacions entre allò que els infants ja saben i allò que encara no. A més, com ja va fer Malaguzzi en el seu moment, la pedagogia reggiana, té com a base l'actualització i formació docent. El pedagog també va dir que la comunicació i respecte entre l'equip docent és molt important, i cal trobar espais per reunir-se i compartir experiències o neguits, que portaran a millores. A més, Reggio Emilia compta amb el concepte de parella educativa, que són dues persones amb les mateixes funcions i mateix sou, que comparteixen les responsabilitats del mateix grup d'infants durant una part de l'horari i durant l'altra part es fan desdoblaments del grup. Per tant, hi ha més atenció individualitzada, i més ments per trobar connexions entre aprenentatges.
- **Temps:** La creativitat no té lloc si es va amb pressa. La pedagogia reggiana deixa a cada alumne el temps necessari per ell. Malaguzzi recalrava que cal donar temps als infants i per tant, hem de saber esperar la seva resposta i escoltar-los.
- **Participació i gestió de les famílies a la vida escolar:** El punt de partida de les escoles Reggio Emilia va ser la societat del municipi, i per tant, les famílies dels infants. És necessària la comunicació entre els diferents agents educatius, i per tant ho són també les aportacions de les famílies. Malaguzzi deia que les escoles són un punt de trobada entre els educadors i les famílies, ja que a més es tracta de responsabilitats compartides.
- **Documentació pedagògica:** Tant l'infant com la mestra esperen que el seu procés i resultats siguin vistos. "La documentació és una manera ètica, estètica i política de pensar l'educació i, sobretot, de reflexionar sobre les extraordinàries capacitats dels infants per evitar que passin desapercibudes en la nostra cultura" (Hoyuelos, 2007, p.6). Gràcies a la documentació les famílies poden veure què i com han après els seus fills i filles. "Documentar significa deixar constància estètica i narrada de forma visual, audiovisual o escrita d'un treball realitzat" (Hoyuelos, 2007, p.5)

- **Atelier com espai per excel·lència:** L'atelier és un espai necessari per assegurar l'expressió artística a les escoles, àmbit fonamental pel desenvolupament de l'infant.
- **Única coordinació pedagògica,** del Director del Servei d'Educació i Formació.

4.5. L'Atelier i l'ateliertista

Com s'ha citat anteriorment, l'atelier va néixer als anys 60 a les escoles Reggianes gràcies a Loris Malaguzzi. El terme atelier durant el segle XIX i principis del XX es referia a taller d'un artista. Amb l'atelier a l'escola, Malaguzzi pretenia crear un espai vivencial i atractiu perquè els infants experimentessin. Amb l'atelier s'educa a partir de l'infant i les seves curiositats.

Los talleres entendidos como espacios de crecimiento garantizan a las niñas y niños la posibilidad de hacer cosas y, al mismo tiempo, incitan a la reflexión sobre qué están haciendo. El taller es un lugar especializado y en él se desarrollan actividades meditadas. En el taller es posible curiosear, probar y volver a probar, concentrarse, explorar, buscar soluciones, actuar con calma, sin la obsesión de obtener un resultado a toda costa. Puede ser también una diversión y un juego. Es hacer por el placer de hacer. El taller ayuda a los niños a crecer dejándoles tiempo para crecer (Borghi, 2008, p.17).

Malaguzzi descriu l'atelier en una entrevista per la revista Bambini:

Parte di un disegno complesso, luogo aggiunto dove affondare e abilitare la mano e la mente, affinare l'occhio, l'applicazione grafica e pittorica, sensibilizzare il buon gusto e il senso estetico. Ricercare motivazioni e teorie dei bambini dallo scarabocchio in sù, variare strumenti, tecniche e materiali di lavoro, favorire trame logiche e creative (Malaguzzi, 1988, p 26)

Així doncs, quan parlem d'atelier ens podem referir a l'espai o a la persona experta. En el cas d'aquest treball, d'ara endavant, quan parlem d'atelier ens referirem a l'espai, i quan vulguem parlar de la persona, parlarem d'ateliertista.

El taller o atelier, a Reggio Emilia, sorgeix com un espai preparat que compta amb materials i recursos diversos i adequats. Malaguzzi el va definir com un espai per manipular, investigar, treballar i unir tots els llenguatges, tant verbals com simbòlics.

Vechi (2013), citant a Edwards, Gandini i Forman (1998) el va definir com un espai en el qual les mans, el cervell, les emocions, la creativitat, la racionalitat i la sensibilitat treballen conjuntament.

Al Reglament de nius i escoles de la infància de l'Ajuntament de Reggio Emilia (2009) l'atelier es defineix com un espai on es valora la creativitat de cada nen en singular, on s'experimenta i s'investiga.

Manfredi (2022), tallerista a la regió, explica que l'espai de l'atelier té les següents característiques:

- Espai per a un temps concret.
- Espai estimulants pels infants i que facilita l'experimentació, de manera que els infants són els protagonistes del seu aprenentatge.
- Espai privilegiat per observar el comportament social i cognitiu del nen.
- Ambient particular perquè comunica, de forma individual o en grup, i permet que els infants tinguin una trobada amb diferents materials, llenguatges, punts de vista... on puguin ser creatius i es puguin expressar en llibertat.
- Espai destinat a activitats artístiques relacionades amb l'experimentació amb eines, materials, objectes... on es pot pintar, manipular, construir... La riquesa i disposició dels materials provoquen l'alumne i potencien les seves capacitats cognitives.
- Espai amb materials de diverses qualitats perceptives (textures, cromatismes, formes...) a través dels quals es poden adquirir competències, coneixements i habilitats.
- Espai de formació pel mestre; posa en pràctica la seva formació didàctica.

L'atelier compta amb una varietat de materials, eines i recursos molt gran, però no per això, poc assequible. La majoria de materials de Reggio Emilia són de rebuig, i es reutilitzen o es reciclen. Molt prové de les fàbriques de la ciutat. A més, també hi trobem molt material d'origen natural no estructurat, com fulles, pinyes, troncs, pedres... Algunes de les eines que podem trobar al taller són lupes, espàtules, coladors, culleres, morters... Es tracta de posar materials i eines que cridin a l'infant perquè aquest explori experimenti a través de la seva creativitat.

Tot i la varietat de materials i eines, cal que aquests estiguin estratègicament col·locats, vetllant primerament per la seguretat dels infants, i buscant la provocació cap als nens i nenes. Francesca Manfredi, atelierista de la Istituzione Nidi e Scuole di Reggio Emilia, recalca la importància que els materials estiguin situats en taules, a les que els infants hi arribin bé. De la mateixa manera, l'autora italiana expressa la importància que hi hagi un ordre cromàtic a la sala.

Quan a l'espai, solen ser tallers amb molta llum natural, que a més convidava també a jugar amb les ombres, però amb cortines per si es vol experimentar amb la llum. A més, els mobles, cadires i taules no són fixes.

L'atelierista és la persona que s'ocupa i organitza l'espai que s'ha descrit anteriorment. A totes les escoles municipals de Reggio Emilia la podem trobar. Proposa activitats específiques que continguin diferents llenguatges, desenvolupa activitats lúdiques, de socialització, de creativitat... Ha de tenir molt present l'espai, el temps i els infants, ja que aquests últims són els protagonistes. En el cas de les escoles de Reggio Emilia, no té una formació didàctica, sinó artística, però treballa cooperativament amb els mestres de l'escola. En aquest punt cal dir que Reggio Children organitza cursos per talleristes.

La professional deixa espai als alumnes perquè actuïn autònomament i lliurement. L'atelierista és també l'encarregada de dur a terme la documentació, ja explicada anteriorment. La professional també parla amb les famílies i sol estar en el consell escolar, per concretar trobades d'art. Només trobem l'experta a les escoles 3-6, tot i que cal dir que no és per una qüestió pedagògica, sinó econòmica.

Los talleres están presentes en los nidos (0-3 años) y en las escuelas de infancia (3-6 años), pero el tallerista solo está presente en el segundo caso, ya que se considera que las talleristas son demasiado caras. En Reggio, gracias a un proyecto pedagógico de 0 a 6 años, ha sido posible que tengan lugar intercambios de competencias entre escuelas y nidos. (Vecchi, V., 2013).

A les escoles Reggiane podem trobar més d'un atelierista, ja que encara que tots s'ocupin de l'espai de l'atelier, s'organitzen per temàtiques; l'escultor, el cromàtic, el de textures... "El taller permet experimentar directament amb les coses, mirar amb els propis ulls, tocar amb les pròpies mans, satisfer la curiositat, cercar raons, rebre i acceptar explicacions" (Borghi, 2008, p.17)

Hi ha dos objectius que tot atelierista, o mestre en el cas de les escoles catalanes que tenen atelier, han de tenir sempre presents:

- Donar importància al procés de creació, no al resultat; com l'infant ha viscut aquella experiència, quines dificultats ha trobat, com ha buscat solucions...
- Saber documentar; enregistrar les creacions i els seus processos.

Així doncs, tenint en compte les característiques de l'atelier i l'atelierista, el paper de l'alumne, ha de ser el de ser el protagonista del seu propi aprenentatge, estant en constant curiositat. L'alumne, aprofitant que l'escola li dona un entorn ple d'oportunitats, ha d'aprofitar i expressar-se en el llenguatge que millor li funcioni. Ha de tenir situacions adequades per experimentar, jugar, describir... amb ells mateixos i amb els altres.

Per acabar, la metodologia que s'utilitza a l'atelier de les escoles de Reggio Emilia, està basada en la recollida d'informació per part del professional; l'atelierista es prepara i es

forma per realitzar les activitats que els alumnes li proposin, esperant el temps necessari. Mara Davoli, pedagoga i atelierista, diu que a l'atelier un infant no es bloqueja, sinó que es pren el seu temps per expressar-se. "Si els oferim les eines d'expressió en un clima de llibertat i diversitat per experimentar i poden escollir la matèria que els faci sentir segurs, no hi ha bloqueig" (Davoli, 2015, p.48).

Així doncs, a Reggio no hi ha programacions, però tampoc es duen a terme les sessions de forma improvisada, sinó que hi ha una direccionalitat i objectiu però tenint en compte que poden sorgir situacions inesperades, i per tant, no es té un calendari fixe, sinó que hi ha flexibilitat. Vecchi (2013) diu que la filosofia educativa de Reggio se sustenta en la subjectivitat, l'autonomia, el diàleg i les connexions, i que es treballa amb una pedagogia d'escolta, sent capaços de modificar o redirigir una tasca a mesura que es va desenvolupant.

Cal tenir present que a les escoles Reggiane, l'atelier no està separat, sinó que forma part del projecte educatiu de l'aula.

En la pedagogía de Reggio, el arte se ha utilizado como una fuerza para apartarse del pensamiento dominante. Cuando tratas de entender cómo aprenden los niños desde un punto de vista constructivista y socioconstructivista, te das cuenta de que tiene lugar de un modo multidisciplinario y multisensorial, un modo que es ya inherente a los niños y que el taller ha contribuido a destacar. Cuando los niños aprenden, lo hacen entrelazando y estableciendo conexiones entre los diferentes lenguajes, y esto es exactamente lo que la escuela, en el sentido tradicional, no hacen porque tiende a separar los lenguajes, que se definen como diferentes materias, disciplinas, campos de conocimiento, etc. (Bonilauri, 2013, citat per Vecchi, 2013).

Finalment, és important dir que les propostes de l'atelier així com la disposició dels materials i recursos van canviant, per oferir a l'alumnat noves connexions. A més, com es tracta d'un espai viu, en el qual l'alumnat va experimentant, és aconsellable tenir un espai dedicat a l'exposició de les obres dels infants. (Manfredi, 2022)

4.6. Els 100 llenguatges de l'infant

A la pedagogia Reggiana es consideren els 100 llenguatges de l'infant com les diferents formes que tenen els humans per expressar-se, i és en aquests, on té lloc l'aprenentatge. Els infants es comuniquen de diferents maneres, sent això una font de coneixement i a més, diversos estudis de la neurociència, expliquen que el cervell pensa en diferents llenguatges.

Amb aquesta metàfora, Loris Malaguzzi expressa la pluralitat de llenguatges que els infants utilitzen per expressar-se i construir el seu aprenentatge. "Els 100 llenguatges del nen" està

molt lligat amb la teoria de Gardner (1993) de les intel·ligències múltiples; va estudiar el desenvolupament dels infants amb relació a set dominis d'intel·ligència. De fet, Gardner anomenava a Malaguzzi el geni-guia de Reggio i li va dedicar en el seu llibre *L'educació de la ment i el coneixement de les disciplines*, un capítol. Malaguzzi va trencar amb el model únic que fem servir sovint els adults; la comunicació verbal.

Així doncs, Loris Malaguzzi i per tant les escoles Reggianes, tenen molt presents les diferents formes d'expressar-se de l'alumnat. Hoyuelos ens posa un exemple centrat en l'àmbit artístic:

Quando un niño dibuja, no solamente está haciendo plástica, tal vez está punteando y, además de dejar huellas, está produciendo un sonido rítmico. Tal vez está dibujando una figura humana, y tiene una experiencia con relación a la identidad del ser humano; otras veces, cuando un niño dibuja está intentando 'poner dentro de algo cinco cosas' y, por lo tanto, desarrolla una experiencia matemática, espacial, topológica, Y también, cuando los niños dibujan, adoptan distintas posturas corporales para hacerlo, por lo tanto hay un componente motriz (Hoyuelos, 2006, p.4).

La pedagogia reggiana crea espais, oportunitats i estones perquè l'infant connecti tots els seus llenguatges, i es pugui expressar amb aquell que ell desitgi.

Loris Malaguzzi va dedicar aquest poema, sobre la teoria dels cent llenguatges, a tots els infants:

L'infant
és fet de cent.
L'infant té
cent llengües
cent mans
cent pensaments
cent maneres de pensar
de jugar i de parlar
cent, sempre cent
maneres d'escoltar
de sorprendre, d'estimar

cent alegries

per cantar i comprendre

cent maneres

de descobrir

cent maneres

d' inventar

cent maneres

de somiar.

L'infant té

cent llengües

(i encara cent, i cent, i cent)

però li'n roben noranta -nou.

L'escola i la cultura

li separen el cap del cos.

Li diuen:

de pensar sense mans

de fer sense cap

d'escoltar i de no parlar

de comprendre sense joia

d' estimar i sorprendre's

només per Pasqua i per Nadal.

Li diuen:

de descobrir el món que ja existeix

i de cent

li'n roben noranta - nou.

Li diuen

que el joc i la feina,

la realitat i la fantasia,

la ciència i la imaginació,

el cel i la terra,

la raó i els somnis,

són coses

que no van plegades.

Li diuen en definitiva

que el cent no existeix.

L'infant diu:

Però el cent existeix.

Loris Malaguzzi

Així doncs, com va dir Loris Malaguzzi i com cita Manfredi (2022) al seminari online "Espais i materials educatius", hem de creure que els infants són capaços de fer moltes coses. Cal que els mestres tinguin 100 llenguatges i cal que els espais on eduquem, tinguin també aquests 100 llenguatges. A continuació, podeu trobar el procés de creació d'un espai que s'ha fet amb aquest objectiu.

5. Pla d'acció i intervenció

En el meu cas, el pla d'acció del TFG i la intervenció del Pràcticum van molt lligats; es tracta de la creació d'un Atelier i posteriorment de la presentació d'aquest als alumnes d'I-5, els quals el provaran durant dues sessions de forma reggiana -lliure-.

Pla d'acció TFG	Intervenció de Pràcticum
<p>Creació d'un atelier a l'Escola FEDAC Amílcar, basat en Reggio Emilia i Loris Malaguzzi. El taller compta amb tres espais; textures, colors i llum.</p> <p>Construït sense pressupost, a partir de material reciclat, reutilitzat i propi.</p>	<p>Presentació de l'espai i dues sessions a l'atelier per I5.</p>

5.1. Objectius didàctics

1. Veure l'art com una forma d'expressió, amb una actitud de gaudi.
2. Experimentar i comunicar-se autònomament amb tècniques plàstiques, destreses manuals i diferents instruments i materials a l'hora de crear les seves obres.
3. Interaccionar amb l'espai, tenint cura dels objectes, materials i espais col·lectius, vetllant per a la seva durada.
4. Explorar les possibilitats pròpies, dels companys i de l'entorn sense prejudicis, amb una actitud de respecte i sensibilitat.
5. Mostrar i mantenir una actitud d'iniciativa i d'esforç per resoldre situacions de dificultats comptant amb l'ajuda dels companys i companyes.

5.2. Programació

Grup classe	Durada	Període	Curs escolar	Mestres
I-5 (Purpurina)	Tres setmanes	28 març- 8 abril	2021-2022	Paula i Laia

Proposta	Metodologia
<p>S'ha dissenyat i construït l'espai d'Atelier.</p> <p>Els infants l'utilitzaran durant dues sessions, de forma totalment lliure, decidint a quin espai de l'atelier volen anar, durant quanta estona i com el volen utilitzar.</p>	<p>La metodologia d'aquesta proposta està basada en Reggio Emilia. Així doncs, es basa en l'infant i el seu benestar, i el té com a protagonista. Es té en compte la necessitat innata que els infants tenen d'expressar-se i d'explorar lliurement, creant un clima motivador, significatiu i lúdic.</p> <p>El paper del mestre serà de guia, acompanyant els infants en les seves obres i deixant que aquests creïn amb llibertat.</p>

Àrees implicades	Títol i justificació de la unitat o projecte
<p>(Tot i que es tracta d'una proposta bastant interdisciplinària, s'han posat aquelles àrees i capacitats més concretes)</p> <p>1. Descoberta d'un mateix i dels altres</p> <p>3. Comunicació i llenguatges</p>	<p>“+Art a l.5”</p>

Capacitats	Objectius didàctics	Objectius d'etapa	Continguts de les àrees
<p>1. Aprendre a ser i actuar d'una manera cada vegada més autònoma.</p> <p>3. Aprendre a descobrir i tenir iniciativa.</p> <p>4. Aprendre a conviure i habitar el món.</p>	<p>1.Veure l'art com una forma d'expressió, amb una actitud de gaudi.</p> <p>2.Experimentar i comunicar autònomament amb tècniques plàstiques, destreses manuals i diferents instruments i materials a l'hora de crear les seves obres.</p> <p>3.Interaccionar amb l'espai, tenint cura dels objectes,</p>	<p>2. Ser i actuar d'una manera cada vegada més autònoma, resolent situacions quotidianes amb actitud positiva i superant les dificultats</p> <p>5. Observar i experimentar en l'entorn proper amb curiositat i interès, interpretant-lo i fent-se preguntes que impulsin la comprensió del món natural, social, físic i matèria</p>	<p>1. Descoberta d'un mateix i dels altres</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actitud optimista, esforç i iniciativa per anar resolent situacions de dificultat: físiques, emocionals, relacionals i intel·lectuals; comptant amb l'ajut de les persones adultes o els iguals. - Participació en la cura i manteniment dels objectes i espais col·lectius.

	<p>materials i espais col·lectius, vetllant per a la seva durada.</p> <p>4.Explorar les possibilitats pròpies, dels companys i de l'entorn sense prejudicis, amb una actitud de respecte i sensibilitat.</p> <p>5.Mostrar i mantenir una actitud d'iniciativa i d'esforç per resoldre situacions de dificultats comptant amb l'ajuda dels companys i companyes.</p>	<p>9. Desenvolupar habilitats de comunicació, expressió, comprensió i representació per mitjà dels llenguatges corporal, verbal, gràfic, musical, audiovisual i plàstic.</p> <p>10. Aprendre i gaudir de l'aprenentatge, pensar i crear, qüestionar-se coses, fer-les ben fetes, plantejar i acceptar la crítica i fer créixer el coneixement d'una manera cada vegada més estructurada.</p>	<p>- Seguretat i confiança en les pròpies possibilitats d'aprenentatge i satisfacció pels progressos assolits.</p> <p>3. Comunicació i llenguatges</p> <p>- Experimentació amb tècniques plàstiques i audiovisuals bàsiques: dibuix, pintura, collage, modelatge, estampació, edició gràfica amb ordinador i imatge, treballant l'alfabet visual: punt, línia, taca, color, textura, volum, enquadrament, punts de vista i llum.</p> <p>- Exercitació de destreses manuals: retallar, esquinçar, arrugar, punxar i plegar, adquirint coordinació oculomanual.</p> <p>- Exploració de diferents instruments: llapis, retoladors, pinzells, ratolí i teclat d'ordinador,</p>
--	---	--	---

			<p>i tampons, per produir missatges escrits o gràfics.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ús de materials i tècniques plàstiques per fer representacions de manera creativa. - Valoració i respecte per les produccions orals, gràfiques i escrites pròpies i dels companys i companyes.
--	--	--	--

* A l'Escola FEDAC Amílcar, tenen els "continguts tutòpics", que són aquells que tenen en compte aspectes tutòpics (educació emocional, interioritat, espiritualitat, educació ambiental, sostenibilitat, ecologia, drets humans, acció social i solidària, activisme, integració, igualtat, solidaritat, diversitat...). En aquesta proposta trobem molt present la sostenibilitat i ecologia, així com la diversitat.

Atenció a la diversitat

Durant la creació de l'atelier s'ha tingut en compte l'atenció a la diversitat, ja que tot i que a I5 no hi ha cap alumne/a amb NESE, cada alumne/a té les seves pròpies característiques, i s'ha vetllat perquè tots se sentin còmodes. Cada infant escull de quina manera vol participar, i no hi ha una forma millor que una altra, sinó que totes són vàlides.

Tot i això, si algun alumne necessita ajuda en algun moment de les propostes, serà la mestra/aterista qui adaptarà aquestes.

D'altra banda, com es tracta d'una estança en la qual els colors són importants i estan molt presents, s'han posat etiquetes amb el nom d'aquests, per tal d'ajudar a les persones daltòniques.

En aquest punt també es vol recalcar, que a través de l'atelier s'ha treballat la varietat de colors de pell. Podeu trobar més informació a l'apartat de "creació de l'atelier".

Objectius	Criteris d'avaluació	Indicadors
Veure l'art com una forma d'expressió, amb una actitud de gaudi.	- Gaudir mentre es crea	- Mostra una actitud de felicitat mentre crea? (està content, engrescat, no enfadat ni trist...)
Experimentar i comunicar-se autònomament amb tècniques plàstiques i diferents instruments i materials a l'hora de crear les seves obres.	- Experimentar amb tècniques plàstiques - Experimentar amb diferents instruments - Experimentar amb diferents materials	- Experimenta amb diferents tècniques? (retalla, pinta, estripa, enganxa...) - Experimenta amb diferents instruments? (tisores, pinzells, llapis, guixos, punxons...) - Experimenta amb diferents materials? (pintura, cartró, plàstic, llapis...)
Interaccionar amb l'espai, tenint cura dels objectes, materials i espais col·lectius, vetllant per a la seva durada.	- Tenir cura dels objectes - Tenir cura dels materials - Tenir cura de l'espai	- Fa servir de forma correcta els materials, sense malbaratar-los? Amb sentit. - Té cura de l'espai? No trenca parts. - Endreça el material que utilitza al seu lloc?
Explorar les possibilitats pròpies, dels companys i de l'entorn sense prejudicis, amb una actitud de respecte i sensibilitat.	- Tenir una actitud de respecte envers les obres pròpies - Tenir una actitud de respecte envers les obres dels companys/es	- Valora la seva obra positivament? Parla bé de la seva obra i està content/a i/o orgullós/a. - Valora les obres dels companys positivament? Parla bé de l'obra dels altres i està content/a.
Mostrar i mantenir una actitud d'iniciativa i d'esforç per resoldre situacions de dificultats	- Tenir actitud d'iniciativa i esforç - Resoldre conflictes de forma autònoma	- S'esforça per superar les dificultats? - Participa activament?

comptant amb l'ajuda dels companys i companyes.		- Demana ajuda als companys/es quan es troba amb dificultats? - Ajuda els seus companys/es?
---	--	---

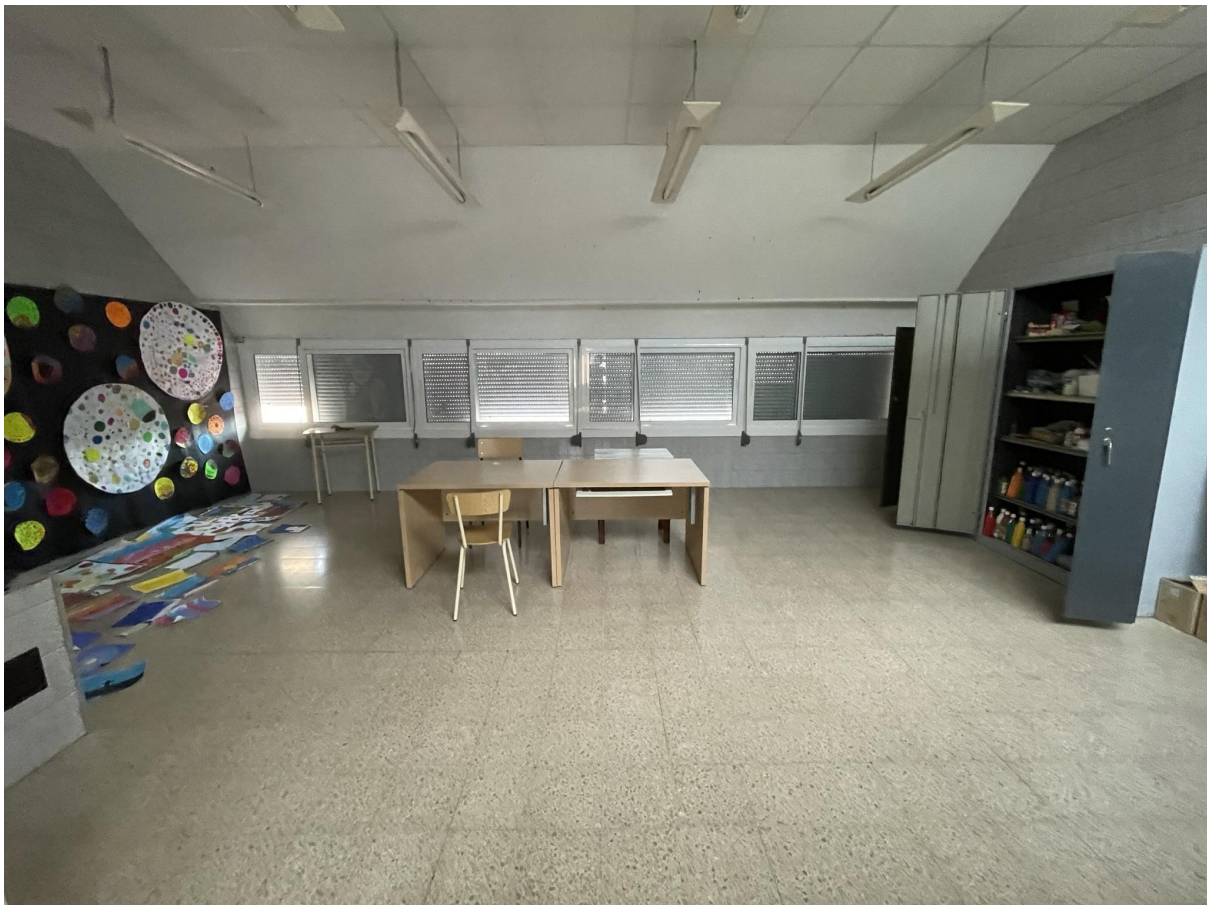
5.3. La creació de l'atelier

En aquest apartat es descriu [l'espai que s'ha creat](#) a l'Escola on he dut a terme les pràctiques del Grau d'Infantil. El seu disseny, així com la seva posterior creació, han estat el resultat de la recerca i indagació que s'ha fet a partir de l'anàlisi de necessitats. Així doncs, aquest espai dona resposta a la demanda de l'escola; una estança on els infants puguin pintar i crear lliurement, on no estiguin condicionats ni per l'espai ni pel temps de recollida.

Així doncs, tenint en compte les peticions de les mestres, es buscava construir un espai amb poc mobiliari, per tenir espai per crear, però amb algun armari on guardar material.

A més, després de la conversa amb l'equip directiu, calia crear una estança sense cap pressupost.

En primer lloc, l'aula utilitzada per muntar l'atelier ha estat una estança buida que es troba a l'àtic del pavelló d'Infantil. En aquest pis, només hi ha aquesta classe que s'utilitzarà, i un lavabo, el qual compta amb dos vàters i una pica i aixeta.

L'aula és prou gran. A més, una característica que la fa especial i molt adequada, són les finestres que té, a través de les quals entra llum natural durant tot el dia -tot i que compta amb persianes-. Així i tot, la classe també té llum artificial, la qual és donada per fluorescents.

Quan vam començar a construir l'atelier, a l'aula hi podíem trobar pupitres i mobles diversos, documentació antiga i dibuixos assecant-se. (Vegeu annex). Així doncs, ens vam posar "mans a l'obra" i vam començar amb el procés de buidatge.

A l'aula hi vam deixar dos armaris; un que s'utilitzava per guardar material, i l'altre que estava buit, i que des d'aquell moment s'utilitzaria per guardar material reciclat. També es van mantenir dues taules, les quals servirien per muntar part de l'atelier més tard.

Així doncs, amb l'estança buida, va ser el moment de pujar el mobiliari necessari- tot reutilitzat de les antigues aules d'infantil-: cinc taules pentagonals i una taula petita rectangular.

Finalment, es van posar tots els materials recol·lectats al seu lloc, formant així, els diferents espais de l'Atelier.

5.3.1. Quins són els diferents espais dins de l'atelier?

A l'atelier podem trobar tres espais, els quals s'expliquen a continuació.

1. Espai color: Com bé diu el nom, aquest espai està enfocat a les diverses gammes cromàtiques.
2. Espai creat: L'espai Creat, dona l'oportunitat als infants de construir obres amb diversos materials, la majoria d'ells reciclats.
3. Espai llum: Amb aquest racó, els infants poden experimentar amb la llum, tant natural com artificial, i descobrir, per exemple, com es creen els colors.

Cal tenir present, que tot i que es tracti de diferents racons, aquests poden utilitzar-se conjuntament.

5.3.2. Què hi trobem a cada espai?

Espai color

Aquest espai està encartellat amb un llenç pintat amb pintures de diversos colors, en el qual hi ha lletres negres enganxades. A més, consta d'un mòbil decoratiu, fet amb taps d'ampolles de plàstic de diferents colors.

Hi podem trobar tres zones diferenciades que s'explicaran a continuació.

A la primera zona, construïda amb les taules conservades de l'antiga aula, hi ha els diferents materials amb els quals pintar, ordenats per gamma cromàtica. A més, per tal que l'alumnat pugui endreçar-ho autònomament, hi ha tant cartes "RAL", enganxades al seu lloc, com el nom de cada color, que també ajuda a l'alumnat amb daltonisme. En aquest punt, recalquem que no hi ha un sol color carn, sinó que hi ha molts, i per emfatitzar-ho i treballar-ho de forma indirecta, en els colors crema i marrons, no s'ha posat carta RAL, sinó fotografies de diverses pells.

Els materials que trobem són guixos i ceres (en pots reciclats), retoladors (en rotlles d'estovalles tallats) i llapis (en envasos de cremes reciclats). A més, hi ha pintura, la qual

podem trobar amb el pot original i en ampolles amb dispensador (reciclades de gel hidroalcohòlic), per facilitar l'ús autònom de l'alumnat.

En aquesta zona també trobem una carta RAL, així com el conte "Colorama" (Cruschiform ,2018)

La segona zona, està formada per diferents elements amb els quals pintar. Aquests estan tots dins de caixes reciclades de llaminadures, a sobre d'una de les taules pentagonals.

Hi trobem: pinzells gruixuts i prims, rodets, bastonets de cotó, comptagotes (reciclats de medicaments), esponges amb diferents formes (rectangles, cors, lletres i nombres) i brotxes. A més, també hi ha paletes, un dispensador en forma d'espai, i pots de plàstic.

Finalment, a la taula rectangular, que forma la tercera zona, hi ha un dispensador amb un rotlle de paper d'embalar i diferents tipus i mides de paper, com són fulls, cartolines, paper d'aquarel·la...

Espai llum

El rètol d'aquest espai està fet amb acetat de color marró i groc, i envoltat amb llumetes. A més, podem trobar miralls amb forma hexagonal per tot l'espai llum.

D'una banda, hi ha dues taules de llum i d'altra banda, podem trobar-hi els materials per experimentar amb es, sobre una de les taules pentagonals, endreçats cromàticament en safates reutilitzades: ampolles, bosses i tubs sensorials, trossos d'acetat, gels de plàstic, gots i culleres translúcides, taps... A sota de la taula, hi ha un antic aparador amb carcasses de CDs transparents, en les quals a dins hi ha cartolines de colors.

Per acabar, a sobre de la taula en tres recipients, també trobem canyetes de colors translúcides i pals lluminosos. A més, en una de les safates rodones, hi ha capsetes transparents, amb l'objectiu que els infants puguin ficar allò que volen i investigar-ho.

Espai creat

Com podem observar a les lletres que encapçalen l'espai, en aquest espai hi trobem una gran varietat de materials, la gran majoria reutilitzats.

La gran part es troben dins de caixes de laminadures, sobre tres taules pentagonals:

- tacs d'ampolles de plàstic
- gots de cafè
- cotó fluix
- tacs de suro de cava
- tacs de suro de vi
- pals de fusta petits
- pals de colors petits
- trossos de fusta
- pots de plàstic
- porexpan
- washitapes
- canyetes
- materials sobrats (trossos de cartolines, paper de seda...)
- pals de colors grans
- depressors
- bastonets de cotó
- tires de cartró
- bosses zip petites
- paper de diari
- teles amb diferents estampats
- llanes i cintes

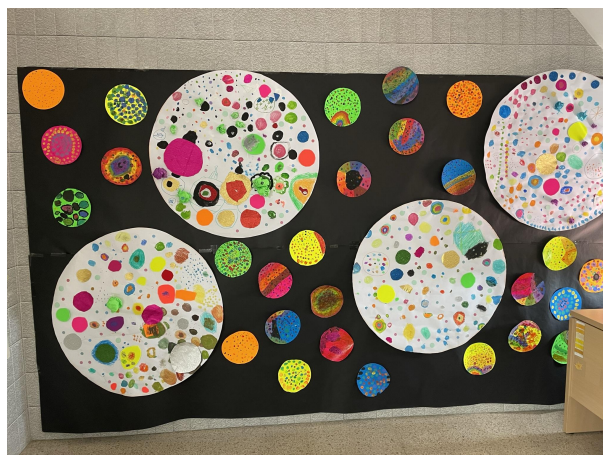
D'altra banda, s'ha aprofitat un aparador, que s'ha posat tombat a terra, per fer de separador entre l'espai color i creat. En aquest hi trobem oueres, safates de cartró i de fusta, rotllos de cartró i diferents tipus de plàstic de bombolles.

Per finalitzar, trobem tisores, cinta adhesiva i pegues per tal que els infants puguin realitzar les seves obres d'art.

5.3.3. A part dels tres espais, podem trobar alguna cosa més a l'atelier?

Com s'ha dit anteriorment, a l'atelier hi trobem dos armaris, on es guarda el material. A més, en una de les parets, hem volgut deixar una obra que van realitzar alumnes de primària, ja que estèticament funciona bé, i a mesura que l'atelier es vagi utilitzant, la paret serà on els alumnes exposaran les seves obres, i per tant, serveix d'exemple.

A més, en una altra paret, hi trobem una provocació; paper d'embalar amb diferents materials enganxats.

Hi ha un racó de l'aula que està folrat amb paper d'embalar negre, i protagonitzat per una frase sobre cartró: "Tot infant és un artista". A més, en aquesta cantonada també hi trobem un gerro amb una flor, fets amb materials reciclats.

En un raonet de l'aula, hi ha alguns contes relacionats amb l'art, com són "Soy un artista" (Altés, 2014), "Creativitat per als més petits" (Bonilla, 2018) i "Colorama" (Cruschiform, 2018). Cal recalcar, que en aquests no hi ha instruccions de com fer manualitats.

Finalment i tot i que no es pot veure, l'atelier fa olor de taronja, ja que aquesta estimula la creativitat. Les mestres s'encarreguen de polvoritzar un esprai d'ambientador quan els infants creen.

5.3.4. Com se sap que s'entra a l'atelier?

Aprofitant que a l'àtic de l'escola només hi ha lloc per a l'atelier i el lavabo, s'ha volgut submergir a tot aquell qui puja a la sala d'art, des del principi. És per això, que a les escales, a mesura que es pugen, hi trobem un fragment del poema dels 100 llenguatges de Loris Malaguzzi, sobre taques de pintura ordenades cromàticament. A més, a les parets, hi ha mans de pintura estampades.

Una vegada s'arriba al pis, frontalment hi ha una gornaldina feta amb rotllos de paper reciclat i dues fletxes, les quals indiquen que l'atelier es troba a la banda esquerra i el lavabo o zona de neteja a la dreta.

A la porta de l'atelier hi trobem un cartell, en el qual s'explica resumidament, què és un atelier i per a què serveix.

5.3.5. D'on provenen els materials utilitzats per construir l'atelier?

ESPAI	PRODUCTE	PROCEDÈNCIA	COST
LLUM	taula de llum	escola	0
	ampolles sensorials	casa	0 (recicladades)
	miralls	aliexpress	2
	sorra	platja	0
	gots colors	basar	3
	gels colors	basar	3
	bosses sensorials	recicladades	0
	pals llum	discoteca	0

CREART	tubs vàter	recol·lecta	0
	taps ampolla	recol·lecta	0
	paper de bombolles	hospital	0
	oueres	bar	0
	teles	roba vella	0
	tisores, pegues, cel·lo...	escola	0
	depressors de diferents mides i colors	escola	0
	porexpan	hospital	0
	safates cartró	recol·lecta	0
	gots de café	bar	(regal)
	cotó flux	basar	2
	fustes	llenços	0
	taps de suro	bar	0
	canyetes	basar	1
	washi tapes	escola	0
	cartró tires	recol·lecta	0
	trossos reciclats	escola	0
diari	recol·lecta	0	
COLOR	carta RAL	pintor	0 (tornar)
	fulls	escola	0

	rotllo paper amb suport	wallapop	0
	retoladors, llapis, pintura, ceres...	escola	0
	pots cartró	encants	0
	pots plàstic	envasos purés	0
	dispensadors	gel hidroalcohòlic	0

MOBILIARI	PROCEDÈNCIA	COST
expositor blanc	wallapop	0
caixa rodona	botiga llaminadures	0
caixes quadrades	botiga llaminadures	0
pots vidre conserves	bar	0
taules adaptables baixes	escola	0

5.4. + Art a I5

Una vegada l'atelier ha estat creat, s'ha presentat a l'alumnat i aquest l'ha utilitzat. En aquest apartat s'explica de quina manera i quins han estat els resultats.

En primer lloc, cal esmentar que com els infants de la classe de la Purpurina, estan molt engrescats amb l'art, en cap moment els vam explicar què s'estava construint, i vam deixar que fos una sorpresa. Quan va arribar el dia, per presentar l'espai als alumnes, vam començar explicant un conte relacionat amb l'art; "*Soy un artista*" (Altés, 2014).

A continuació, vam explicar als infants que podien utilitzar tot allò que volguessin i com volguessin, però sempre tenint present que cal evitar el malgast dels materials i tenir cura del planeta. I així va ser; a l'inici, molts alumnes demanaven ajuda o preguntaven si podien fer quelcom, però a poc a poc, van anar fluint i creant.

En aquest punt, cal recalcar que es van mostrar molt engrescats i emocionats, però també van ser ells i elles qui van recollir l'espai. Quan faltaven vint minuts per acabar l'activitat, vaig anar avisant cada cinc minuts perquè cadascú s'autogestionés el temps com volgués, decidint què creava en aquella última estona. Quan va arribar l'hora, entre tots i totes vam recollir i netejar. Tot i això, una de les dues mestres ens vam quedar per fer una repassada general.

Així doncs, durant la intervenció, la tutora de la classe i jo, vam tenir un paper secundari. Ens vam encarregar d'enregistrar les sessions i de fer-ne observacions, per poder fer una documentació posterior, tant per a l'avaluació com per a l'exposició.

Al dia següent, vam anar a buscar les obres d'art, que els alumnes que volien s'emportaven a casa, i els altres les exposaven. Va tractar-se d'un espai-temps, en el qual cada infant era protagonista durant una estona, i decidia si volia explicar el que havia creat.

5.4.1. L'avaluació

Per dur a terme l'avaluació de tots els alumnes durant les sessions a l'Atelier, s'ha seguit la metodologia de Reggio Emilia, i per tant, com s'ha explicat anteriorment, l'avaluació s'ha dut a terme durant les activitats a través de l'observació directa. S'ha realitzat una documentació, fent fotografies, vídeos i anotacions sobre diferents situacions on es reflecteixen les actuacions, motivacions, experiències, motivacions o propostes dels infants. A més, s'ha avaluat a cada infant a través d'una rúbrica dissenyada per mi mateixa, a partir de l'observació directa i de la documentació. També s'han fet unes matrius en un full de càlcul, per tal de veure el procés de cada alumne en singular, però també grupal.

En [aquest enllaç](#), podeu veure l'avaluació. (Sense noms per protecció de dades).

Com podreu veure, s'ha observat a cada infant durant les dues sessions, per tal d'obtenir uns resultats més fiables. Aquests, s'han dividit en conductes positives, i conductes millorables.

Els resultats mostren que cap alumne està per sota del 50% de conductes positives. A més, la mitjana de conductes positives del grup és del 96%. Així doncs, podem dir que es tracta d'uns resultats molt positius.

Quan als objectius didàctics, per tant, veiem que tot l'alumnat ha assolit de forma totalment positiva el primer; veure l'art com una forma d'expressió, amb una actitud de gaudi. Només ens trobem amb un alumne que a la primera sessió, no va gaudir tant com la resta. Si més no, no ha estat considerada una conducta millorable.

El segon objectiu, experimentar i comunicar-se autònomament amb tècniques plàstiques, destreses manuals i diferents instruments i materials a l'hora de crear les seves obres, ha

estat assolit positivament també, tot i que ha anat tocant l'excel·lència a mesura del pas del temps i de les sessions. Al principi ens vam trobar amb alumnes que tenien por d'utilitzar materials o estris que mai havien vist, i d'altres que els usaven sense sentit perquè s'engrescaven. Així doncs, quan es van anar familiaritzant amb les eines i instruments, van fer ús de les diferents tècniques, destreses i materials.

Relacionat amb l'anterior objectiu, la conducta més millorable per la majoria del grup, està lligada a la interacció amb l'espai, tenint cura dels objectes, materials i espais col·lectius, vetllant per a la seva durada. Es tracta dels indicadors amb els resultats menys bons, ja que van ser força infants els que es podrien haver esforçat més per mantenir l'espai endreçat i net mentre creaven. Ens vam trobar amb alguns nens i nenes que utilitzaven molt material i no en tenien cura. Tot i això, com s'ha explicat anteriorment, cal recalcar que tot l'alumnat va recollir i netejar l'espai quan va ser hora de marxar. Així doncs, i veient l'evolució d'aquests indicadors, des de la primera sessió fins a la segona, creiem que aquest desordre per part d'alguns infants va ser fruit de l'emoció, ja que mai havien estat a una estança semblant.

D'altra banda, cal valorar molt positivament l'objectiu que fa referència a la valoració de les possibilitats pròpies, dels companys i de l'entorn sense prejudicis, ja que tots els alumnes es van mostrar completament respectuosos amb les obres dels companys, així com interessats en el seu significat. Quan a les pròpies, tothom va estar orgullós de les seves creacions, les quals van demanar endur-se a casa per mostrar-les.

En aquest punt, destaquem dues parelles d'alumnes, que van fer dues obres iguals; en un primer moment podríem pensar que era falta d'autonomia i creativitat, però només va ser part de la sessió, ja que durant la resta de temps, van crear de forma personal.

Per tant, i fent referència també al que s'ha explicat amb l'anterior objectiu, els alumnes han assolit l'objectiu de mostrar i mantenir una actitud d'iniciativa i d'esforç per resoldre situacions de dificultats comptant amb l'ajuda dels companys i companyes.

En aquest altre [link](#), veieu algunes de les documentacions. Amb [aquest enllaç](#), podeu veure la publicació que l'escola va fer externa a través d'Instagram. Recordem, que com anteriorment s'ha explicat al marc teòric, la participació de les famílies a l'escola és un punt molt important per la pedagogia de Malaguzzi, que deia les escoles són el punt de trobada entre els educadors i les famílies. És gràcies a la documentació i publicacions de l'escola, que les famílies poden veure què i com han après els seus fills i filles.

6. Conclusions

A continuació s'exposen les conclusions a les quals s'ha arribat després de realitzar la recerca així com la creació de l'atelier i que els infants l'hagin utilitzat.

En primer lloc, vull expressar l'agraïment que sento d'haver tingut l'oportunitat de crear un atelier a l'escola, tot i les dificultats per crear l'espai que van sorgir a l'inici, com la desconexió de l'estança i metodologia per part de l'equip directiu, o el nul pressupost. Gràcies a això, he pogut posar en pràctica els diferents coneixements i aprenentatges que he anat adquirint gràcies a les assignatures del Grau, als diferents cursos de Reggio Approach i a la recerca continuada.

En segon lloc, s'analitza el compliment o no dels objectius del treball plantejats en el moment inicial, els quals penso que he anat assolint de forma molt motivada.

Així doncs, el primer objectiu que vaig dur a terme, va ser "analitzar la necessitat de l'Escola FEDAC Amílcar de tenir un atelier per l'Etapa d'Educació Infantil", ja que va ser el primer pas per crear el producte final. Per tant, com podeu llegir a l'apartat de l'anàlisi de necessitats, a partir de converses amb mestres de l'escola, vam definir la línia que tindria l'espai; gran, sense gaire mobles, però amb un lloc on guardar material, van ser les propostes més repetides.

Quan al segon objectiu, "analitzar la importància de treballar les arts plàstiques a l'Educació Infantil, així com l'aportació pedagògica que promou la presència d'un taller", i el tercer objectiu, "indagar en la metodologia de Reggio Emilia, així com en els principals components i característiques que la defineixen, coneixent la teoria de Loris Malaguzzi, centrant la mirada en el treball de les activitats plàstiques a l'Educació Infantil", crec que ha estat clau. Sense aquesta recerca, tot i haver acabat tenint l'espai final -inspirat clarament en l'autor-, no hauríem sapigut com utilitzar-lo. En aquest punt, dir que les formacions de Reggio Approach han estat de gran ajuda, ja que han estat una afirmació del marc teòric cercat i llegit, per part d'una professional que ho viu "in situ."

Quan al sisè objectiu "Dissenyar i desenvolupar un atelier pràctic per l'etapa d'Educació Infantil 5 anys, basant-nos en la figura de Loris Malaguzzi i seguint els principis de la pedagogia reggiana", heu pogut veure el resultat final, que ha estat dur a terme el pla d'acció sencer. N'estic orgullosa, ja que ha estat un reflex pràctic de la teoria, que serà ben útil per a l'escola, com s'ha esmentat a l'anàlisi de necessitats. Per haver-lo dut a terme, també va ser necessari assolir el cinquè objectiu -conèixer l'espai de l'atelier com a espai

per treballar l'art, l'experimentació i la creativitat, i conèixer les seves característiques, així com ateliere de diferents escoles.- per tal de poder fonamentar-me i crear un espai útil.

Així doncs, gràcies a la creació de l'atelier a l'Escola FEDAC Amílcar, s'ha pogut donar una nova utilitat comuna per a Infantil i Primària, a una aula la qual no tenia ús. A més, el fet que s'utilitzi per l'art, contribueix al desenvolupament integral dels infants.

D'altra banda, el projecte ha pogut aportar a la comunitat docent de l'escola el coneixement de la metodologia de Reggio Emilia, i per tant, una visió diferent de com treballar les arts a l'escola, deixant que l'alumne experimenti, es relacioni, gaudeixi i aprengui lliurement.

Crec que en aquest punt és important recalcar la importància de la codocència en l'educació, la qual fa possible projectes com aquests, fent la figura d'aterista.

Tot i que l'aula on es troba l'atelier és un espai privilegiat, ja que té molta llum natural i un lavabo d'ús exclusiu, és cert que està a l'àtic, i que per infants d'I3 o I4, és poc accessible. Així doncs, ho destacaria com a limitació i per tant, com a possible millora. Si en un futur hi ha una aula lliure en un pis més baix, canviaria l'atelier d'ubicació.

De la mateixa manera, i amb l'objectiu que l'atelier segueixi funcionant, és important que els materials que es vagin gastant, siguin reposats, i per tant, cal la implicació de l'equip docent, el qual anirà portant materials reciclats. Des d'aquí, fer un agraïment a totes les empreses que han contribuït a la construcció d'aquest espai educatiu, aportant materials, en especial al "Bar Pintó" i a la botiga de llaminadures "Superbo".

No voldria acabar aquest treball sense escriure una de les cites que va expressar Francesca Manfredi, de qui ha estat el meu referent i inspiració per crear l'atelier, Loris Malaguzzi, i que expressa el meu sentiment envers [el treball que he acabat creant](#):

"El objetivo es hacer una escuela amable, que inventa, que trabaja, que vive, que es documentable, de investigación, de puesta en común y reflexión, donde estén bien niños, maestros, familias... Queremos ir hacia ese tipo de escuela, en la que hay una sensación de bienestar para todos los protagonistas. Una escuela que trabaja la imaginación de forma abierta, donde la creatividad puede respirar y el pensamiento también. Una escuela capaz de observarse en el proceso de aprendizaje propio de los protagonistas, que sabe hablar de ella misma. En la que hay construcción, acción y reflexión. No un lugar instructivo, sino circular, creativo. En la que las maestras no solo enseñan, sino que aprenden cada día con los niños. Una escuela feliz, en la cual hay dimensión de relación con los demás, con los materiales y con el ambiente." (Loris Malaguzzi, citat per Francesca Manfredi, 2022)

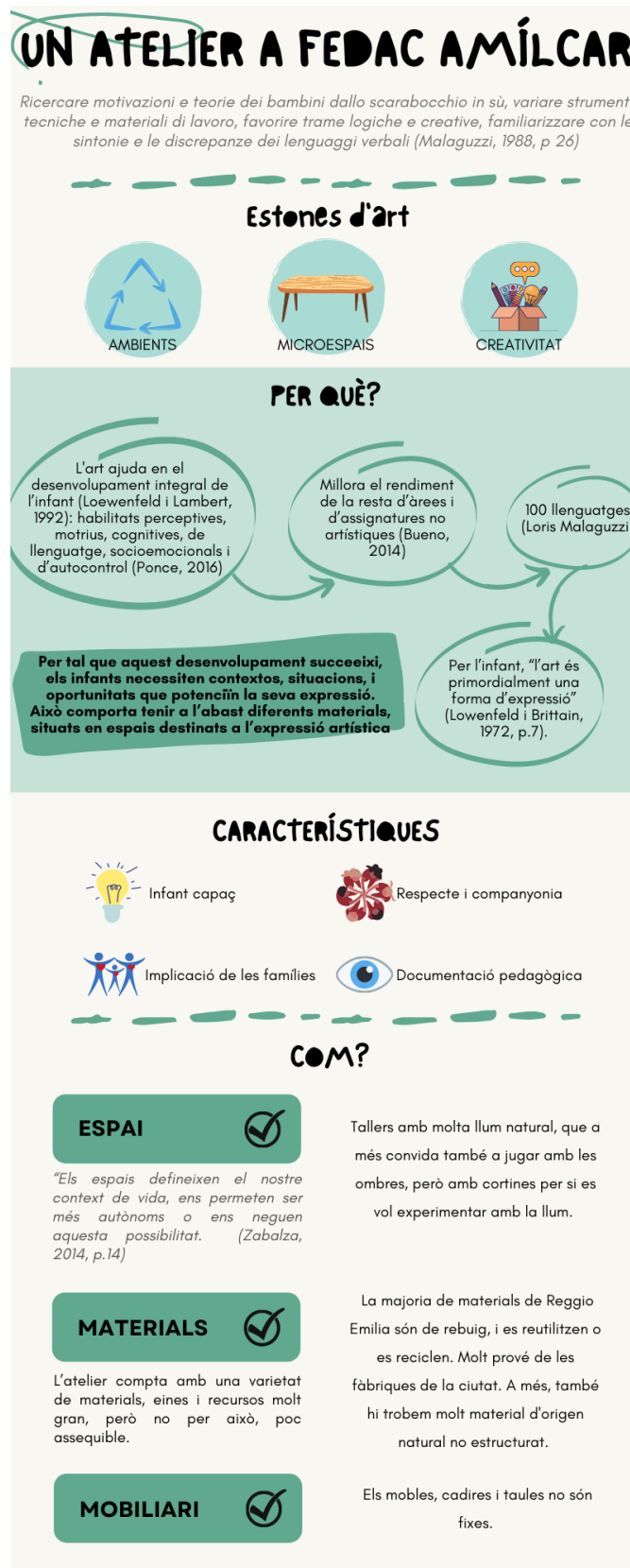
7. Referències bibliogràfiques

- Abad, J. (2006). La Escuela como ámbito estético según la pedagogía Reggiana.
- Acaso, M. (2009). La educación artística no son manualidades. Madrid: Catarata.
- Alcaide, C. (2003). Expresión plástica y visual para educadores: Educación infantil y primaria. Madrid: ICCE
- Altés, M. (2014). Soy un artista. Barcelona: Blackie Little Books
- Baldini, R; Cavallini, I; Vecchi, V. (2010). Una città, tanti bambini. Reggio Emilia: Reggio Children Editore
- Bonilla, R. (2018). Creativitat per als més petits. Barcelona: Edebé.
- Borghi, B. Q. (2008). Los talleres en educación infantil: espacios de crecimiento. Barcelona: Graó.
- Bosch, E. (2009). Un lugar llamado escuela. Barcelona. Graó.
- Ceppi, G; Zini, M. (2011). Bambini, spazi, relazioni. Reggio Emilia: Reggio Children Editore
- Cruschiform (2018). Colorama. Barcelona: Maeva Ediciones.
- Davoli, M. (2015). És molt important que el llenguatge expressiu formi part de la quotidianitat del nen, ja que arriba a llocs molt profunds. Revista viure en família, núm.61. pp. 46-49.
- De la Torre, S. (2003). Dialogando con la creatividad: de la identificación a la creatividad paradójica. Barcelona: Octaedro.
- Dewey, J. (2008). El arte como experiencia. Barcelona: Paidós.
- El ambiente educativo; espacios y materiales. (31 de març del 2022). Reggio Emilia. Seminari Online "Reggio Emilia Approach" a càrrec de Francesca Manfredi.
- Gardner, H. (1993). Educación artística y desarrollo humano. Barcelona: Editorial Paidós.
- Generalitat de Catalunya (2016). Currículum i orientacions del segon cicle d'Educació Infantil.
- Guilford, J. (1959). La creativitat. Madrid: Narcea.
- Hoyuelos, A. (2006). La estética en el pensamiento y obra pedagógica de Loris Malaguzzi. Barcelona: Octaedro.
- Hoyuelos, A. (2007). Documentación como narración y argumentación. Revista Aula de Infantil, num. 39. Pp. 5-9.
- Hoyuelos, A. (2009). Ir y descender a y desde Reggio Emilia. CEE Participación educativa, 12, pp-171- 181.
- Hoyuelos, A. (2011). Malaguzzi y el valor de lo cotidiano.

- Istituzione del Ayuntamiento de Reggio Emilia (2009). Reglament de nius i escoles de la infància de l'Ajuntament de Reggio Emilia.
- Koala Art for Kids (2022). Uau! Recursos per apropar l'art l'aula. Barcelona.
- La progettazione: el pensamiento de proyectos. (5 de maig del 2022). Reggio Emilia. Seminari Online "Reggio Emilia Approach" a càrrec de Mirella Ruozi.
- Lowenfeld, V. y Brittain, W. L. (1972). Desarrollo de la capacidad creadora. Buenos Aires, Kapelusz.
- Malaguzzi, L. (1988) Se l'atelier è dentro una lunga storia e ad un progetto educativo. Bambini, año IV, nº 12. p. 26-31.
- Malaguzzi, L. (1996). Els cent llenguatges dels infants: l'exposició. Reggio Emilia: Reggio Children Editore
- Malaguzzi, L. (2011). La educación infantil a Reggio Emilia. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, (Temas de infancia; núm.3)
- Martínez-Celorrio (2019). La recerca educativa, també al servei de les escoles. Models emergents per a la millora de l'impacte de la recerca educativa. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. (Anuari 2018)
- Rinaldi, C. (2009). In dialogo con Reggio Emilia. Reggio Emilia: Reggio Children Editore
- Romo, M. (1982). Treinta y cinco años del pensamiento divergente: teoría de la creatividad de Guilford. Madrid. Universidad Autónoma de Madrid.
- Robinson, K. (2006). ¿ Las escuelas matan la creatividad? Conferencia.
- Rubio, C. (2014). Reggio Emilia: la experiencia de enseñar a partir de la belleza. Redsolare Ecuador, p.28- 29.
- Sáinz, A (2001). El dibujo libre como instrumento de investigación en el campo de la educación en valores. Un estudio acerca de las ideas de la violencia en los escolares. en Arañó, J.C y Mañanero, A. INARS. La investigación en las artes plástica y visuales. Sevilla, Universidad de Sevilla.
- Silvente, J. (2016). Educar en la creativitat. El diari de l'educació.
- Steiner, R. (1972). Modern Art of Education, Londres: Rudolf Steiner
- Torrance, E. P. (1977). Educación y capacidad creativa. Madrid: Marova.
- Vecchi, V. (2013). Arte y creatividad en Reggio Emilia. El papel de los talleres y sus posibilidades en educación infantil. Madrid. Ediciones Morata.
- Wenham, M (2011). Entender el arte: Una guía para el profesorado. Barcelona: Graó.

8. Annexos

Annex 1. Infografia per presentar el projecte de l'atelier a l'equip directiu de l'escola.

Annex 2. Formacions realitzades

DIIP - DISEÑO PARA ESCUELAS Y CENTROS EDUCATIVOS SL.
CIF: B67662692
C. ROGER DE FLOR 87, 2-1, 08013 BARCELONA (ESPAÑA)
TLF +34 600094946
INFO@DIIP.ES WWW.DIIP.ES

CERTIFICADO DE PARTICIPACIÓN

CONCEDIDO A

Paula Garrido Francisco DNI 48102139P

por su participación en el seminario online
"Reggio Emilia Approach: los temas principales que caracterizan el proyecto educativo de las escuelas reggianas"
a cargo de maestras, pedagogas y atelieristas de las escuelas de Reggio Emilia y Reggio Children.

Título del encuentro: "La progettazione: el pensamiento de proyectos".
Ponencia a cargo de MIRELLA RUOZZI, atelierista de la Istituzione Nidi e Scuole di Reggio Emilia, Italia.

Fecha: Jueves 5 de mayo de 2022
Duración: 2 horas y 30 minutos.

BARCELONA, JUEVES 5 DE MAYO DE 2022

Paola Soggia
DIRECTORA CREATIVA DIIP

DIIP - DISEÑO PARA ESCUELAS Y CENTROS EDUCATIVOS SL.
CIF: B67662692
C. ROGER DE FLOR 87, 2-1, 08013 BARCELONA (ESPAÑA)
TLF +34 600094946
INFO@DIIP.ES WWW.DIIP.ES

CERTIFICADO DE PARTICIPACIÓN

CONCEDIDO A

Paula Garrido Francisco DNI 48102139P

por su participación en el seminario online
"Reggio Emilia Approach: los temas principales que caracterizan el proyecto educativo de las escuelas reggianas"
a cargo de maestras, pedagogas y atelieristas de las escuelas de Reggio Emilia y Reggio Children.

Título del encuentro: "El ambiente educativo: espacios y materiales".
Ponencia a cargo de FRANCESCA MANFREDI, atelierista de la Istituzione Nidi e Scuole di Reggio Emilia, Italia.

Fecha: Jueves 31 de marzo de 2022
Duración: 2 horas y 30 minutos.

BARCELONA, JUEVES 31 DE MARZO DE 2022

Paola Soggia
DIRECTORA CREATIVA DIIP

